

FÓIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl. — cr.
" " " " pe 1/2 an . . . 2 " 50 "
" România și străinătate pe an . . . 14 franci.
" " " " " pe 1/2 an 7 "

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiuni oficiale, concurse,
edict etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până
la 150 cuvinte 3 fl., până la 200 cuvinte 4 fl.,
de aci în sus 5 fl.

Correspondențele sînt a se adresa redacțiunii
„Fóia diecesană“;
eră banii de prenumerațiune și inserțiunilor la
Tipografia diecesană în Caransebeș.

Nr. 187 B.

Iubitului cler și popor din cercurile electorale XI. Iam și XV. Bogșa montană!

Prin conclusele Sinodului eparchial ținut în anul trecut 1885 cuprînse sub Nrii protocolului sinodal 49 și 81 au dăruit înainte mană: unuia deputat preotesc pentru cercul electoral XV. Bogșa montană și a unui deputat mirén pentru cercul electoral XI. Iam.

Drept aceia pe baza împuteririi Sinodului eparchial dispunem următoarele:

I. Pentru alegerea deputatului preotesc în cercul Bogșa montană pe periodul restant al anilor 1886 și 1887 defigem ziua de *Joi în 20 Martie cal. vechiului anul curent* și așa preoțimea din cercul electoral Bogșa montană va avea a se aduna în amintita ziua în Bogșa română și cu strictă observare a dispozițiilor §-lui 91 lit. d. din stat. org. va procede la alegerea deputatului preotesc sub conducerea comisariului cons. denumindu-se de atare M. On. P. paroch în Bogșa română Ioan Popovici senior, careie va avea a înainta Consistoriului protocolul de alegere mult până în 25 Martie 1886. Er

II. Pentru alegerea unui deputat mirén în cercul Iam se defige ziua de duminica a 4. a sântului post, adică în 23 Martie cal. vechiului a. c. 1886. De aceia preoțimea parochială cu cetirea acestor litere archierescei ale Nóstre va publica poporul adunat în biserică cu 8 zile mai nainte adică duminică în 16 Martie a. c. cal. v. ținerea sinodului parochial extraordinariu pentru alegerea unui deputat pe periodul sinodal restant. Eră în duminica a 4. din post otărită pentru alegere adică în 23 Martie cal. v. a. c. se va ține acest sinod parochial extraordinariu cu strénsă observare a acelor prescise în § 91

din statutul org. bis. Apoi bărbații de încredere ca trămiișii singuraticelor și ale parochiali, adică din fiecare sinod parochial câte unul ducend cu sine protocoalele sigilate, să se infățiseze negreșit în duminica a 5. a. a. postului adică în 30 Martie a. c. cal. v. până la 9 ore înainte de amăzi în Iam la comisariul dl Andronic Babeți postariu regesc în Iam pentru cercul de scrutinare și luarea dispozițiilor p. a. c. din statutul organic. a fine

Comisariul cons. colul de scrutinare celor sinode parochiale la 3 Aprile cal. v. Caransebeș, în împărtășindu-suntem.

Acte și documente din trecutul Episcopiei ortodoxe răsăritene române a Caransebeșului.

VIII.

Intronisațiunea.

(Continuare dela Nr. 10.)

După acesta cuvântare, întreruptă adeseori prin manifestări de complăcere și bucurie, comisariul imperial și regal provóca pe Episcop a depune jurământul. În urma acestei provocări mandatarul metropolitan a condus la amvon pe Episcop și suindu-se ambi pe amvon, noul Episcop a depus în limba latină jurământul de fidelitate în fața biserice și a

compania de onore așezată înaintea bisericii
 ea numelui Maieștății Sale a dat salva
 originalul jurământului scris și subscris de
 arie Pa predat Episcopul îndată după demisariului imperial.

Datariul metropolitan predând acum diploma
 a aprobării alegerii resp. denumirii de
 op comisariului imperial, acesta a demandat
 etului său a o ceti cu voce înaltă în limba
 originală latină și în traducere română, cu care
 ocaziune compania așezată înaintea bisericii a dat a
 doua salvă.

A urmat apoi citirea gramatei metropolitane
 și agrăirea mandatariului metropolitan către Episcop,
 cler și popor. La sfârșitul agrăirii preoțimea sub
 manifestări de bucurie ale credincioșilor a rădicat
 în sus de trei ori pe Episcopul ei, er compania a
 dat a treia salvă.

După acestea comisariul imperial deadrăpta
 er mandatariul metropolitan deastînga luând pe Episcop
 cop în mijlocul lor îl conduse la tronul episcopesc
 din biserică asemenea frumusețea decorat. Episcopul în
 acest tron primesce închinămintele și sertutările de
 mână ale clerului subordonat și apoi s'a suit pe
 amvon și a ținut predica întronizațiune, la al
 căreia sfârșit a urmat a doua salvă, și după îm
 plinirea acestora non!

preoți frumusețe peste tot au fost invitați în calcul
 rotund 200 persoane.

Sera a dat orașul Caransebeș tot în otelul
 „Pomul verde“ un bal strălucit.

În fine pentru posteritate observăm, că cere
 monialul intronizațiunii a fost apriat prescriș prin
 preînalta rezoluțiune din 15 Septembre 1865, al
 căreia cuprins îl publicăm în traducere română din
 limba latină în următoarele:

Noi Francisc Iosif I. din grația lui Dămneșu
 Împărat al Austriei, Regele apostolic al Ungariei
 etc. etc.

Deoarece noi am denumit grațios pre credincio
 sul Nostru, Nouș iubitul onoratul protopresbiter al
 Brașovului și Archimandrit Ioan Popasu în 6 Iulie
 a. c. de Episcop al Caransebeșului și deoarece voim
 al introduce și instala pe același după datina și
 forma sa prin precredinciosul Nostru general-major
 Antoniu Baron Benko de Boimik, așa dar concedem
 și mandăm prin acestea, ca susnumitul comisariu al
 Nostru să se înțelgă cu Archiepiscopul și Metro
 politul românilor din Ungaria și Transilvania sașu
 cu mandatariul acestuia, carele se va trămite la
 actul instalației despre defigerea dîlei oportune,
 după acea la întreprinderea instalației să observeze
 ordinul solemnității îndatinat și prescriș prin grațio
 sul nostru rescript amarat la 3 Decembre 1782

Nr. 12.231 făcându-Ni-se și subșternându-Ni-se
 timpul său prin susmenționatul nostru comisariu rela
 tiune despre efectuarea instalațiunii dimpreună cu
 jurământul, ce îl va fi depus și îl va fi subscris
 după formula ajustată în înțelesul decretelor din
 9 martie 1798 Nr. 2151 și 3 aprile 1829 Nr. 4225
 Episcopul instalat.

Datu-sa în Viena în 15 Septembre anul 1865,
 al împărățirii Nostre al 17-lea. Francisc Iosif m. p.
 Georgiu Mailath de Székely m. p. Cancelariul de
 curte al Regatului Ungariei. Carol Cavalier de
 Franck m. p. Mareșal-Locoteninte, Ministru de res
 bel. La espresul mandat al sacratei Maieștății Sale
 ces. reg. apostolice Carol cav. de Fromm m. p.
 colonel ces. reg.

Jărământul depus în biserică sună astfel în
 limba latină;

In nomine patris et filii et spiritus sancti!

Ego Ioannes Popasu Episcopus juro coram
 sanctissima et individua Trinitate in signo sanctae
 crucis et beatissimae virginis Mariae Dei Genitricis,
 Sanctorum Apostolorum, Prophetarum, Martyrum, et
 omnium Sanctorum ex tota anima et tota mente,
 ex totis viribus meis. Volo Sacratissimo Potentissimo
 et Invictissimo Principi ac Domino Domino Francisco
 Iosepho Imo divina favente clementia Austriae Impe
 ratori, Regi Hungariae, Bohemiae, Lombardiae et
 Venetiarum, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae, Galiciae,
 Lodomeriae et Illyriae, Regi Hyerosolimae, Achiduci
 Austriae, Magno duci Hetruriae et Cracoviae, Duci

La tôte acestea mai adăogăm, că la aceste
 festivități au fost invitați 12 Episcopi, 14 oficeri
 dela comanda mil. provincială din Timișoara de atunci,
 31 oficeri dela cele 3 regimente grăniceresci bănă
 țene Nrii 12, 13 și 14 cu reședintele de stat major
 în Panciova, Caransebeș și Biserica-Albă; 6 oficeri
 dela regimentul de ulani Nr. 6 din Lugos; apoi
 28 funcționari ai Comitatelor Caraș, Timiș și Torontal,
 mai departe 128 proprietari, alți notabili, com
 mercianți măestri și economi, în fine 6 protopres
 biteri, 4 administratori protopresbiterali, 10 assesori
 consistoriali și din fiecare protopresbiterat câte 2

Lotharingiae, Salisburgi, Styriae, Carinthiae, Carniolae, et Bucovinae, Magno Principi Transilvaniae, Marchioni Moraviae, Duci superioris et inferioris Silesiae, Modenae, Parmae, Piacentiae et Quastallae, Osveciniae et Zatoriae, Teschinae, Foro-Julii, Ragusae et Gaderae etc. Comiti Habsburgi, Tyrolis, Kyburgi, Goriciae, et Gradisca, Principi Tridenti et Brixinae etc. etc. Marchioni superioris et inferioris Lusatiae et Istriae, Comiti Altae-Amisiae, Feldkirchiae, Brigantiae, Sonnenbergae etc. Domino Tergesti, Cattari, Marchioni Slavoniae, Magno Voivodae Voivodatus Serbiae, nec non Serenissimae Domui Austriacae et Excelsae Ejusdem Aulae fideliter servire, totamque gentem Iurisdictioni meae in spiritualibus et ecclesiasticis subjectam ad eandem fidelitatem instruere et excitare, praeterea orabo omnibus diebus vitae meae pro Sua Majestate Sacratissima, neque unquam aliquid contra hoc meum depositum juramentum, quod nimirum Suae Majestati Sacratissimae Augustissimaeque Domui Austriacae ac Ejusdem Aulae in minimo praepredicaret, faciam, aut Iurisdictioni meae spirituali subordinatis facere vel perdirectum vel indirectum permittam.

Juro insuper me de praesenti nulli secretae societati aut confraternitati, sive intra ambitum haereditarium cesareo-regiarum Ditionum, sive extra illas adlectum esse, neque a modo, in posterum in quocumque demum sub praetextu me immisurum; sic me Deus adjuvet et Ejus Sanctissimum Evangelium. Amen.

Caransebesini die 12 Novembris 1865.

Cum să ne ajutăm?

Românii, de câteva decenii încôce, scad în loc să sporască în număr, în avere și în cultură.

La această nu mai încapă nici o îndoială, căci datele statistice fie ele ori-cât de mance, ne prezintă o iconă tristă în totă direcțiunea.

Te prinde o spaimă, dacă vezi că numărul românilor, mai vârtos în orașie este cu mult mai mic astăzi de cât înainte de 10 ani, ér pe sate stă pe loc, ori sporiul sufletelor este de tot neînsemnat. În Lugos d. e. numărul românilor greco-orientali, de sigur și al greco-catolicilor, în 15 ani de zile a scăzut aproape cu 1000 suflete; în Arad, Timișora, Oradia-mare, Budapesta abia mai există un astfel de element român, care să pondereze ceva față de celelalte elemente, deși mai pretutindena din dărnicia și pietatea antecesorilor nostri avem biserici pompoase, școle, consistorii, fundațiuni ori alumnee.

Tot așa stăm și în cestiunea averii materiale.

În orașie pretutindena aveam noi români neguțători, industriași și meseriași; ér astăzi? în

Caransebeș, Lugos, Timișora, Arad, Oradia-mare și Budapesta numai ca de sēmētă, ori ca un trist monument al timpurilor mai bune de odinioară dai ici colo de câte un român. În piața cea mare a Lugosului, a Oradii-mari și a Aradului erau, dacă nă-tote, în mare majoritate cele mai frumoase case proprietatea românilor, astăzi? „rari nantes in gurgite vasto!“

Cum stăm pe sate?

Rău, foarte rău. Starea românilor pe sate este aproape de desperat. În unele sate, în cari mai înainte cu câțiva ani nu se afla nici suflet de neromân, astăzi neromânii străcurându-se cu încetul pînă la noi, au înghițit de tot elementul român, au cumpărat averea imobilă a românilor, și fac marea majoritate a locuitorilor fiindcă i-au deposedat pe români pe cale legală prin vindere și cumpărare, și așa avem și astfel de exemple prătriste, unde sate întregi cu locuitori curat numai români și cu nume românești, astăzi după un pătrariu de secol s-au prefăcut în sate nemțești. Aceste se reduc cu deosebire la Comitatul Timișorii, în acest Chanaan și grânariu al Ungariei în decurs de un an, după datele ce-mi stau la dispoziție, românii au vândut neromânilor aproape 10.000 jugere de pământ.

Ori cât de neesacte să fie informațiunile mele, să dăcem chiar, că românii în decurs de un an n'au vândut pământ mai mult neromânilor, decât 5000 de jugere, chiar și atunci trebuie să-și pună întrebarea cea gravă tot sufletul cugetătoriu: unde vom ajunge, dacă vom purcede tot pe această cale?

Respunsul nu pôte fi altul, decât: nimicire, perire! vom ajunge după legile neștrămutate ale naturii acolo, (fîresce nu în doi trei ani), că în cele mai multe părți ale Ungariei numai istoria va mai aminti numele românului, întocmai precum pomenește ea astăzi o mulțime de poporé, cari au perit, s'au nimicir, ori s'au contopit în alte elemente de poporé în Ungaria.

Cultura?

Trăese în ilususiuni, după părerea noastră, cei ce cred, că românii, în proporțiune cu mijlocele cele grandioase ale comunicațiunei, comerțiului și ale industriei de astăzi ar fi făcut vre-o propășire însemnată în cultură, ba chiar din contra ușor să pôte constata, că în unele părți locuite de români am dat înderét pe terenul cultural. Și astăzi încă dai de sate întregi cu locuitori români, unde nu afii 2—3 ómeni, cari ar sci ceti și scrie, căci nu mai au nici școlă, în carea prunci lor ar pôte învăța ceva carte, pe-când mai înainte afii chiar și femei, cari ceteau și scriau românește. Cu durere și cu mâhnire sîntem siliți a constata, că chiar nici femeile, prunci unor preoți de ai nostri nu sci carte!

Literatura noastră din Ungaria asemenea să afii încă în lăgân, unde s'a aflat mai înainte de 40—50 de ani. Drept că și în Ungaria proprie avem vre-o două trei jurnale, dar' ele vegetează

numai de astăzi până mâne, căci n'au public cetitorii în mijlocul mării de români. Nici cărțile n'au trecut printre români, și în această privință se poate constata o letargie ne mai pomenită. În vremile bătrâne, când scria un Țichindeal, și Bojinca, fiecare carte tipărită avea totdeauna cel puțin 500 de prenumerații, aceștia erau numai prenumerații, dar' apoi se vindeau mai multe exemplare. Cetiți numai registrul prenumerațiilor, cari de regulă totdeauna sea tipăreau în cărțile bătrâne, și veți afla, că dintre aceștia nu lipsesc avocatul, preotul, învățătorul, comerciantul și industriașul, încât abia dedeași de român, care știind carte să nu fie prenumerat ori cumpărat ori ce carte tipărită.

Astăzi?

Nu mai este nici însuflețire, nici jertfire pentru literatura română. Ași pute numi cu numele o mulțime de inteligenți de ai noștri cu stare foarte bună materială nu numai din afară ci chiar și din orașul cel mai mare românesc din Lugos cari nu țin în casa lor nici un jurnal românesc, și încă românii de aceia, cari își dau aerul d'a fi cei mai buni.

Acésta este o faptă asemenea constatată dar' foarte tristă pentru gradul de propășire al românilor în cultură. Ce să mai aștepti apoi dela sormanul plugariu, dacă nici fruntea inteligenței române, dăruită dela Djeu, cu avere frumoasă, nu părtinesce literatura română.

Un popor, care nu dispune de avere spirituală și materială, mai înainte ori mai târziu trebuie să pără, căci n'are viață; un astfel de popor devine mai înainte proletariu și apoi cu încetul dispăre, se nimicesce precum se topește cera înaintea focului.

Și acésta nici că poate fi altcum. În viața poporilor asemenea ca în toate lucrurile creațiunii, domnesce o lege a naturei, după care pomul cel putred pere dintre cei vii, pomul, a cărui mlădiță nu se cultivază, și nu își capătă nutrețul recerut, îngălbinesce, slăbesc și apoi pere.

Românii sânt încă tineri pe terenul culturii. Decî nu ni-se poate cere, să ne amăsurăm cu poporile apusului, cari aprupe înainte de una mie de ani au făcut începutul; dar' dacă nu voim, precum nu putem voi, să perim și să fim șterși de pe fața pământului, atunci trebuie să ne apucăm cu bărbăție de lucru, să punem umăr la umăr și cu puteri unite să conlucrăm intru acolo, ca poporul român să înainteze în cultură și în avere cu pași puternici; este de lipsă în prima linie, să pună la o parte tot însul ambițiunea sa personală d'a fi numai și numai conducătorii, căci precum ved toți inteligenții voesc să fie numai conducători chiar ceice abia s'au scuturat de pulberul scolastic, dar' lucrătorii, muncitorii de toate zilele nu vrea să fie mai nici unul. Arare ori afi astăzi un om, care cum dice românul, să vrea, să dea în greu, să lucre necontentit.

Dacă ar mai înceta încă și invidia cea nebună, ce există la omeni noștri, și ceiace totdeauna este

un semn de necultură, atunci cred că inteligența română, mergând înainte cu exemplul demn de imitat se va pute întâlni pe un teren comun de activitate și lucrarea ei va fi urmată de cel mai înbucurătorii succes și în prima linie va împedea pauperismul, deposedarea și decădița elementului român.

Mie, care azi mâne pot să mă număr între veterani, să nu-mi vorbescă nimenea, căci nu-i cred că isvorul pauperismului, a deposedării și a decădiței românilor ar fi sistemul politic de astăzi, căci tot sub acel sistem trăesc și germanii și slovacii; nici acestea nu sânt popore privilegiate, și totuși ambele merg înainte cu pași puternici în număr, în avere și în cultură.

Nu sistemul, ci noi înșine sântem vina multor rele ce le simțim; să o spunem acésta curat și apoi să ne ingrigim de îmbunătățirea sorții noastre prin conințelegere, prin lucru neobosit, și atunci vom ave și popor, și viață, și putere, — despre ce în numărul următorii.

Michail Bésán.

Sfaturi bune

cătră tinerimea, ce eșind din scôla intră în starea economiei.

Prelucrate după

Cartea de aur a economului

de

Dr. Ferdinand Stamm.

(Continuare.)

Convenirea I.

Ascultătorii învățătorului Simeon din Mărțișor și cuvântarea lui. Pământul și felul lui.

La examenul ultim semestral, cei mai bătrâni scolari se despărțiră greu de cătră iubitul lor învățătorii. El a și fost totdeauna bun cu ei și i-a învățat multe și folositoare; el a lucrat cu ei dimpreună atât în grădina școlii, cât și afară la câmp, ér după lucru le-a făcut multe bucurii, pentru aceia ei se și îndatinaseră cu el așa de bine, încât nu puteau crede, ca cândva să se potă despărți de el.

„Nici nu ne vom despărți Iubiților!“ le disse el atunci, „și pentru ca să-mi credeți, ve permit amicilor, ca voi în Duminica viitoare să mă cercetați.“

Toți primiră cu cea mai mare bucurie acésta invitațiune și-i promiseră, că vor veni, și într'adevăr, că în duminica următoare toți se presentară înaintea lui, și el, pentru că localitatea lui nu era destul de spaciósă, îi conduse pre toți în sala îndatinată de prelegeri și acolo le vorbi următoarele:

„Tinerilor amici! Voi toți pașiți de astăzi incolo în starea sa chemarea economiei; unii ca servitori, alții ca ajutători în economia părinților sau a altor consăngenii mai de aprupe, însă toți ca lucrători în firma speranță, că mâne-poimâne, singuri să conduceți ramul economiei, în care lucrați.

Eă ce e drept, v-am povestit vouă multe despre economie, v'am pus în prospect câte-tote favoruri, v'am învățat multe reguli și chipzueli; dar încă nu destul, pentru ca voi să vă inchipuiți, că ați fi desevârșiți în toate ramurile economiei de câmp, vite ș. a. — când voi v'ați inchipui așa ceva, atunci a-ți greși tare, pentru că voi de abia de acum înainte aveți să începeți lucrul cel adevărat, și fiindcă foarte de multor vi se va întâmpla, că voi să nu vă știți ajuta, deci la așa întâmplări cercetați-mă, căci eu vă ved totdeauna foarte bucuros și noi atunci vom vorbi despre lucrul acela și vom căuta ajutorul de lipsă; — dar fiindcă se poate întâmpla, că vr'unul dintre voi având lipsă mare de un sfat bun și tocmai atunci, nici timpul, nici înpregiurările nu o să-l permită a și-l căuta, pentru aceea eu mi-am propus, ca să-mai percurg odată cu voi totă învățătura economiei, pentru ca așa să străbatem mai adânc în cunoștința ei și să vorbim despre toate mai fundamental, și spre scopul acesta, vom folosi mai vârtos timpul de ernală, căci primăvara, vara și toamna voi veți fi ocupați peste măsură și apoi atunci, ziua duminicii, de abia vă va ajunge spre odihnă.

Ascultătorii primind cu cea mai vie bucurie această propunere, învățătorii începu a le vorbi mai departe:

Dacă voi iubitorilor! ați călători numai teritoriul patriei noastre și ați cerceta cu atențiune feliurimea plântelor, ce le produce pământul, ați pute observa multe feluri de schimbări: pe unele locuri plântă mândre și frumoase, apoi deși sălbatică, dar ca și cu mâna sămănată; pe alte locuri ernală slabe și veștede — și într'acestea, chiar locuri, unde de fel nu cresc plântele; și apoi cum credeți, de unde să vină această schimbare?

Au nu le încălzește pre ele tot acelaș soral? Saă nu le udă pre ele tot acelaș plouie?

Putem deci afirma pozitiv:

1) că buna prosperare a plântei depinde dela feliul pământului;

2) și că ele din pământ își trag nutreământul cel mai de lipsă.

Pentru aceea e neîncungiurat de lipsă, că cel ce voiesce să cultiveze plântă frumoasă, să alégă pământ bun, și dacă îi lipsește pământ bun, apoi să caute ca să și-l pregătască bine; prin urmare și noi trebuie să ne începem lucrul cu cea mai de frunte datorință a economului, care este, că mai nainte de toate să esanineze pământul, să cerceteze cu deamăruntul părțile din cari constă, ca amăsurat acestora să-l sémene și cultiveze pentru ca să-l dobândească fructivitatea ernală această esaminare saă cercetare a pământului să numesce *sciința agronomică*.

Mai departe, când noi vom învăța a cunoșce bine feliul pământului, îngrijirea și îmbunătățirea lui, atunci vom cerceta natura plântei, vom vorbi despre sămănată, îngrijirea și recolta ei,

Și mai la urmă vom fi siliți a ne căuta și animalele de lipsă, pentru ca noi să ne folosim de ele amăsurat recerințelor noastre economice:

Acestea ar fi pre scurt deprinderile noastre, Iubiților amici! în timpul liber, al duminicilor și sărbătorilor, — voi veți ave ocașiune, a auzi dela mine multe lucruri noi și așa veți învăța a pretui pe deplin puterea minunată a naturii, a carei domn este Dumnezeu.

Începem dară de loc astăzi:

I. Economia de câmp.

Cója pământului constă în parte din stânci și petrișuri, dar dela astfel de locuri se îndepărtează economul trist și supărat, căci sămănta aruncată pre așa loc o uscă soral; se află ernală de altă parte, unde cója lui e mai sămburosă saă se sfărēmă mai ușor; astfel de pământ provine de comun de pre stânci și petrișuri prin spălătura apelor saă a altor puteri admirabile ale naturii, cari îl sfărēmă și pulverisază — și acesta procedură, putem dice, că se datéză încă de atunci, decând a despărțit Ddeu apa de cătră uscat!

Dar pe locuri de acestea plântele nu cresc asemenea; căci aci veți niște ernală fragedă și subțire, colo ernală niște bucate desmerdate saă păduri tufose — deci noi, trebuie să deducem de aci: că *feliul pământului e de diferite plase*, pentru aceea noi avem trebuință ca să-l esaminăm mai de aproape.

Dacă esaminăm pământul mai de aproape aflăm, că părțile lui mai de frunte constau din *lut*, *năsip* și *var*.

Învățătorul le arată acum niște *petrișuri* (prund); *lut* alb, cenușiu și cleios; *var* natural, apoi stins și în formă de marmore, ghips și alabastru — și le dice: *pământul lutos* se cunoșce, că în timp de seacă se uscă ușor și crépă; cel *năsipos* se sfărēmă ușor; cel *város* își ține călea de mijloc.

Altă probă despre feliul pământului sânt plântele, cari résar de sine, cresc și se desvóltă pre pământ: *Pământul lutos* produce de comun laba gășcei, troșcotel, cicorie sălbatică, lăptucă ș. a.

Pământul năsipos ovēs sălbatic (negru), camelină, piperig, obzigă, mēstacăn brăduleți ș. a.

Pământul város pir, mărăgună, ernală grasă ș. a. — și acesta provine de acolo, pentru că astfel de pământ nutrinđ mai bine plântele acestea, ele cutropesc pre celelalte.

Însă nu esistă, Iubiților! pământ, carele să conste numai din *lut*, saă numai din *var*, nici pământ numai *năsipos*; căci pre acestea mai în tot locul le afi amestecate la olaltă.

Amestecarea lor însă este foarte deosebită, pentru aceea noi numim *pământ lutos*, unde e mai mult *lut*; *năsipos* unde e năsip mai mult și *város*, unde e mai mult *var*.

Trebuie să vă spun, că noi ne putem numi fericiți, pentru că *singură natura* a îndeplinit cea mai de frunte amestecare a pământului; căci unde

să află numai pământ *lutos* sau numai *petros* acolo e local pustiū; în *năsip gol* plântele nu se pot odichni; în *lut gol* rădăcina plănteii nu pôte străbate spre a-și căștiga nutremântul de lipsă pentru prosperarea ei; se cere dară, *ca pământul să fie așa compus, ca sămănăturii nici vântul nici apa să nu-i strice.*

Pământul prin urmare trebuie să poședă următoarele însușiri:

1. *Să fie linișcit.* Sânt locuri, cari sânt acoperite cu nișce năsip așa de ușor, încât și cea mai mică mișcare a vântului e în stare a-l vântura încôci și încolo. Pe astfel de locuri, plânta sau sămănătura nu pôte de fel prospera, pentru că fibrele cele fine ale rădăcinii (mustetele) prin mijlocirea cărora ea își trage sucule de lipsă din pământ sau că se vatămă, sau că se rup de tot, și prin această plântă devenind lipsită de nutremântul recerut trăbue să peră, ér local rămâne pustiū.

Asemenea rezultat poți aștepta dela locuri, cari sânt espuse inundațiilor și spălătorei apelor.

Deci pentru ca noi să putem face astfel de locuri productive, pre cele din tâiū trebuie să le amestecăm cu *lut*, pentru ca să le întărim; ér pre celelalte, să căutăm ca să le apărăm în contra *inundării* făcând *șanțuri*, și în contra *spălătorei* făcând în partea, unde de comun se scurge apa, când începe ea a scădea, nișce gârdulețe mici.

a) Amestecarea pământului năsipos cu lut, pentru ca să-l întăresci se îndeplinesce mai înainte cu *plugul*, după aceea cu *lopata*.

Cu plugul cercăm pământul și dacă aflăm, că el sub brézdă conține lut, atunci îl săpăm cu lopata până la o adêncime de 2—3 palme și în așa mod îl amestecăm cu năsipul; — dar dacă nu aflăm de fel lut, atunci sântem siliți a ni-l aduce de pe alte locuri lutose, sau să-l înlocuim prin gunoū.

b) Dacă pe locuri amenințate de inundări, nu-ți poți ajuta nici prin șanțulețe, nici prin îngrădituri, atunci ești silit ca să încerci o *treptare a locului* făcând ici-colea din jos în sus trepte îngrădite de sălei — ba dacă nu ajută nici acestea, apoi chiar zidituri mai mici; *căci dacă noi nu ne com apăru deloc holdele sau chiar locuințele în contra puterei apei prin astfel de mijloce*, atunci putem pleca liniștiți de pe astfel de locuri cu bățul în mână, căci ele în cel mai scurt timp devin *pradă puterii teribile a naturii desmerdate.*

2. A doua însușire a pământului, pentru ca să fie productiv este, că el să fie destul de *înfoiat* sau *pufos*.

Noi scim, că plânta își trage nutremântul cel mai de lipsă din pământ prin rădăcină. Scim mai departe, că rădăcina plănteii numai prin mijlocirea unor fibre își suge din pământ acest nutrimânt — și aceste fibre sânt pentru plântă ca gura pentru animale; căci precum acestea se întind cu gura spre a lua la sine nutremântul de lipsă, așa și rădăcina plănteii prin aceste fibre se întinde, unele

în jos, altele în lături — cum le cere natura lor — în međul pământului după nutremânt.

Spuneți-mi acum, amicilor! că decă pământul e *lutos*, pôte rădăcina plănteii respective fibrele ei străbate în el?

Sau dacă el e *năsipos*, pôte ea afla odichnă în sinul lui?

Nu pôte! Pentru cea dîc: *că pământul, pentru ca el să fie productiv, trebuie să fie I liniștit, II destul de înfoiat sau pufos.*

După cele espuse până aci, putem deduce; că acel loc e mai bun pentru bucate, carele conține toate trei recerințele, adecă: *lut, năsip și var*, pentru că *năsipul îl înfoie, lutul îl strînge la olaltă și varul îl face activ, ajutând mult la desfacerea sau descompunerea lui.*

Când vom vorbi despre *lucrarea pământului*, atunci ne vom mai întorce odată la materia această; deorece numai cu cunoscerea pământului n'am ajuns mult, tocmăi ca nișce vite — cu grajdii mare, dar éle gôlă.

Însé pentru astăzi întrerupem convorbirea noastră, dar voi amicilor! cu ocasiunea celei mai de aproape conveniri, ce sper, că va fi în dămîneca viitoare, să căutați a-mi aduce, dacă va fi posibil, pământ de toate trei felurile, despre cari vorbirăm acum, pentru ca să facem nișce *probe* sau *experimente*.

Până atunci fiți sănătoși!

Epistola unui protopresbiter către un preot subordonat în cestiunea comportării lui în comună.

Iubite părinte Michaiū!

Silit de relațiunile rele, în cari părinția ta dela un timp în cöce te afli cu comitetul și epitropia parochială, mi-ai scris de mai multe ori atât oficios cât și privat. Părinția ta te plângi, că comitetul și epitropia parochială nu vrêu să îți recunoscă pusăciunea de drept, ce după constituțiunea bisericii se cuvine unui preot în parochia sa și să încereze a te eschide dela orice amestec în afacerile economice administrative ale parochiei, pe când de altă parte tot trebuie să porți față de autoritățile bis. răspunderea pentru o chivernisire rea. Ești de părere mai departe, că această pornire trădeză la amintitele corporațiuni cugetul, că vrêu să lucre singure după placul lor, necontrolați și neconturbați de nimenea — mai mult la întunec decât la lumină. De accia ceri vindecarea acestui rău prin luarea de măsuri drastice, căci altecum ești silit a crede, că și mie îmi convine o asemenea stare de lucruri.

Am regretat și regret, iubite părinte, că în comuna părinției tale se ivesc și se nutresc pré mult asemenea neînțelegeri; dar și mai mult regret, că

mă suspicionezi de parțialitate, pentru că nu delătu- rez neînțelegerile, nu sanez răul provocat prin neînțelepciunea voastră a tuturor.

Dar cui te întreb: oare poate fi justificabilă bănuiala, că și mie mi convine o asemenea stare de lucruri, cum este a voastră, când este știut, că ea împedecă rota carului, ce am să-1 mână eu, opresce cursul normal al administrațiunii parohiale și proto- popesci și face imposibilă dezvoltarea unei activități binecuvântate? Căci ce este neînțelegerea, dacă nu o pedecă în propășire? Nu iubite părinte, nu cugeta că din adins sufer eu neînțelegerile voștre, ci le sufer pentru că imi caută să-1e sufer, căci mi-am pierdut capul ca și medicul față de un pacient greu morbos.

Voi toți, comuna voastră privită ca corp, pătimiți de un morb moral, carele ca și morburile fizice își are numirea sa și se cheamă „discordia”. Morbul acesta a putut proveni din cauza, că nu s-a îngrijit de mai înainte cu destulă precauțiune de sănătatea corpului și pentru aceea a cădută în agonie. Acum capul aruncă vina pe picioare, că nu vrău să-1 mai porțe, picioarele învinovătesc capul, că le-a ologit și nu mai pot servi. Medicul este consultat; el prescrie medicamente corespunzătoare; pațientul nu le primesce și cercă alte lecuri și caută să satisfacă poftelor, ceia ce medicul i-a oprit și astfel morbul propășese și învenimează tot corpul pacientului.

Pe acesta căl numai este decât o singură speranță, — arderea și dacă nici acesta nu va ajuta, lăsăm, trebuie să lăsăm pe bolnav în voia sortii, căutând numai să îl izolăm și localisăm, ca să nu inficizeze și pe alți indiviți sănătoși.

Arderea va veni, va trebui să vină, dacă se va simți lipsa ei. Când se va simți lipsa, medicul o va scii.

Mi s-a imputat, că pentru aceea tolerez această stare de lucruri a voastră, fiindcă mi convine. Eu însă am tăcut, și am tăcut, pentru că această imputare mi-s-a făcut: de ambele partide învrăjbite de una adecă direct și de alta indirect. Și eu sunt împăcat cu gândul, că un organ încredințat cu manipularea administrațiunii și justiției trebuie să întâmpine asemenea imputări, precum și medicul are să sufere dela pațienți imputări, că nu aplică medicamente plăcute.

Nu espunerea acestor idei însă a fost scopul principal al acestei epistole; ideile acestea le-am înșirat aci numai ca în trecut, ca să ilustrez situațiunea, în care se află comuna părinției tale. Altul este scopul acestei epistole: voiesc să-ți descoper, iubite părinte! cum imi inchipuiesc, ce cred eu, că are să fie preotul pentru societate, ce ideal adecă are el să realizeze în sine.

Noi preoții suntem, trebuie să fim în virtutea vocațiunii noastre — elementul acela, carele îndulesce, împacă, atrage, apropie pe individ de individ, care neîncetat se luptă a rădica cu risicul vieții sale din mijlocul societății neînțelegerea, ura, dușmania etc.

și a o înlocui cu concordia, iubirea și bunăvoința; carele pururea combate și se încercă a esila nedreptatea, egoismul și mândria și a încetățeni dreptatea abnegațiunea și umilința; carele însuși cu diligență neobosit lucră, adună, păstrează, chivernisește, zidise și rânduiesc învățând și pe alții a face asemenea; carele neîncetat se încercă a înlătura mai întâiu din sine ori-ce rău, ori-ce patimă, ori-ce maculă, apoi din societate și a-1e înlocui cu binele; cu un cuvânt: preoții trebuie să fie elementul moralisătorii și fericitorii al societății creștine; lumina, carea luminează casa; aluatul care dospesce și rădică frământătura; sarea, carea dirige și conservează bucatele. Astfel de ideal s-a format și societatea creștină despre preot, pentru că așa l-a imprimat religiunea; de aceea și așcceptă ea, ca preotul să fie un astfel de ideal și cercă să vadă rezultatele acestui ideal.

Și în măsura, în care preotul este pentru societate elementul descris mai sus sau cu alte cuvinte: în măsura, în care preotul se adoperă a realiza întru sine acest ideal, în aceeași măsură și el este stimat, respectat și iubit de societate; persoana lui este o autoritate impunătoare; sfaturile, învățăturile și propunerile lui sunt tot atâtea legi, tot atâtea porunci și dacă și nu ar primi din modestie și înțelepciune — conducerea unor afaceri, societatea — omeni însuși îl chemă, îl rogă și insistă, ca să-o primescă, simțindu-se slabi fără de el. Ei simțesc, că preotul singur este mai superior, mai bun, mai moral decât toți și de aceea nu cutéză a se deslipi de el.

Din contră în măsura, în care preotul a cădută dela această înălțime a sa, în aceeași măsură scade și stima, iubirea și încrederea societății către el. El numai este autoritate impunătoare; sfaturile și învățăturile lui nu mai adă putere, propunerile nu mai sunt acceptabile, fiindcă sufletul lui este copleșit de vederi și preocupări din sfera de rënd: societatea simte, că nu mai este abil de conducere și începe a-și căuta alți conducători, pe care se înțelege și află și astfel preotul rămâne izolat și considerat d'un „malum necessarium.” Acum necăjit pe lumea stricată, preotul se plânge către tot însul despre starea ticăloasă, în carea a ajuns fără a scii, că prin această își dovedesce nețrebnicia sa, ba uresce și starea sa preoțescă, perde voia de lucrare, plăcerea de viață, devine din și în și tot mai rău. — o stare deplorabilă acesta, de care să ferescă Ddău pe ori-care preot.

Acestea sunt ideile, convicțiunile mele câștigate din experiența, ce am făcut-o ca paroch și protopresbiter în un șir de ani destul de lung. M'am convins, că tot aceste vederi le împărtășesc și autoritățile noastre bis. — Pré sântiții Eppi cu Consistoriele lor eparchiale apretiază hărnicia unui preot nu atât după știința și erudițiunea sa, ci după gradul de stăimă, iubire și încredere, ce știu să și câștige la parochienii să și după starea morală și materială mai puțin ori mai mult înfloritoare, la care a știut să-1 rădice dimpreună cu biserica.

În comune, unde sînt desbinări și partide, întregi și comploturi și mai ales intoleranță față de preot ori de învățătorii, va să dică duhul vrajbei, unde este chivernisire rea, acolo vina se aruncă de regulă pe preot, pentru că acesta nu este la înălțimea chemării sale. Înzadar strigă și se vaietă el, căci nimenea nu-î poate ajuta, nimenea nuî poate da stîmă, iubirea și încrederea poporului, decât numai el însuș, nici nu poate schimba judecata aspră, că el poartă răspunderea pentru aceste rezultate funeste.

Ce este drept, sînt mulți preoți, cari nu pot fi pentru societate aceea, ce trebuie să fie: un element moralizator și fericitor, pentru-că n-au avut și nu au conștiință despre aceea, ce trebuie să fie, va să dică: n-au vocațiune lăuntrică, vocațiune divină la preoție. Acești oameni apoi nu pot produce decât rezultate negative. Ași pot aduce multe exemple, dar „exempla sunt odiosa.“

Într-o comună, unde se află un preot cu vocațiune lăuntrică de regulă afli disciplină, moralitate, progres material și relațiuni încântătoare. Mi-aduc bine aminte, că un Episcop a sărutat pe doi preoți de aceștia în ședința cons., când era să le împărta o diplomă de laudă. Eu scriam în cancelaria consistorială. Era vorba, că prin colecte puse la cale de acești preoți averea bis. în doi ani de zile se sporise la decî de mii de florini, încât s-a zidit îndată biserica; că prin alte colecte și dispunerii nouă a acestor preoți s-au mai adunat niște mii de florini, de au înzestrat biserica cu cele trebuincioase și au zugrăvit; că prin stăruințe nouă au înființat ei cor vocal la biserică așa, că preoții aceștia erau laudați și glorificați de popor și de Episcop. Dar ei să fie premers totdeauna cu astfel de exemplu, că tot poporul plin de entusiasm aducea ca și creștinii din timpii apostoleșci câte o parte din sudorea lor și o puneau l'a dispozițiunea epitropiei. Cunosce și comune, cari fiind sfășiate prin întrigă, ce devenisără profesiune, s-au recules îndată prin un preot harnic — cu vocațiune lăuntrică — trimis de Consistoriu în locul celui transferat. Asemenea preoți sînt fenomene cam rari, dar unde sînt, acolo fac minuni.

(Va urma.)

Varietăți.

Pentru o parohie de classa a III cu 2 sesiuni parohiale (cîrcer 60 jugere de pămînt) se caută un cleric absolut neînsurat. Cel ce va avea calificațiunea pentru ca să potă ocupa și postul de învățătorii confesional, cu care este împreunat un salariu anual de 150 fr. va fi preferit. Reflectanții au să adresa la P. O. D. protopresbiter al Oraviței Andrei Ghidiu în Oravița.

Chirotonire. Clericul absolut Virgil Lugoșan s'a chirotonit întru presbiter în 9 Martie a. c. pentru parohia de mai mult timp vacantă din Botinești; asemenea și

teologul absolut Romul Radulovici s'a chirotonit astăzi în 16 Martie întru presbiter pentru parohia Băseșci, devenită vacantă prin strămutarea preotului ei de până acum, Simeon Popescu în parohia din Bucovăț în protopresbiteratul Făgetului.

De notariu substituit în Cornereva, comună în cercul pretorial al Teregovei în Comitatul Caraș-Severin s'a ales Traian Popovici diurnistul dela fiscalatul crarial ung. reg. din Lugoș.

Spicuire din istoria pedagogiei la noi — la români, disertațiune cetită la adunarea generală a Asociațiunei transilvane ținute în Gherla în 29 și 30 August 1885 de V. Gr. Borgovan, profesor preparandial în Gherla. În acesta broșură pe 26 de pagini se varsă multă lumină asupra nisuițelor culturale ale străbunilor noștri din toate țările locuite de români, relevând astfel momentele de căpătenie ale istoriei pedagogiei poporului român. Recomandăm acesta broșură deosebitei atențiuni a amicilor literaturii noastre, a profesorilor și învățătorilor români din toate țările locuite de români. Ea constă 15 cr. și se poate procura dela autor în Gherla (Szamos-Ujvár) în Transilvania.

Casuri de mörte. Anania Trombițaș de Betlen, assesor cons. ord. în Sibiu și assesor suplent la Consistoriu metropolitan a încetat din viață în al 48 an al etății la 10/22 Martie a. c. Virgilia Loichița născută Nicolaevici soția dlui notariu în Jebel, Marcu Loichița a repausat în Domnul în 7/19 Martie a. c. Fie-le țărîna ușoră și memoria eternă.

Dicționariu german-măg. și român a apărut sub titlu: Wörterbuch der beim Berg- und Hüttenwesen vorkommenden technischen Ausdrücke, zusammengestellt von G. Pocean, diplomirter Montanist. Acest dicționariu cuprinde numirile și terminii tehnici usitați în trebile montanistice și de cohuri, un ram al sciinței până acuma aproape deplin necultivat și necunoscut în literatura română. S'a redactat în 7½ cöle, format octav mic, și se poate procura dela autorul în N. Bogsán; prețul unui exemplariu broșurat e 1 fl. v. a. Recomandăm folositoriul dicționariu căldurösei spriginiri a on. public.

CONCURS.

Pentru îndeplinirea definitivă a parohiei vacante de a III clasă din comuna Zorlențul-mic protteratul Caransebeșului, în urma decisiunei venerabilului Consistoriu din 25 Februar Nr. 115 B se deschide concurs de trei săptămăni, computate dela prima publicare:

Dotățiunea se cuprinde diu:

1. două sesiuni parohiale
2. birul și
3. stola îndatinată.

Cei ce doresc să ocupe acesta parohie, vor subșterne prin M. On. d. Ioan Stefanovici, paroch în Mutnicul-mare, assesor și comisariu consistorial, recursesle înștruate cu documintele de calificațiunea prescrișă de reg. pentru parohii de classa III Comitetului parochial în Zorlențul-mic.

Zorlențul-mic în 12 Martie 1886.

Comitetul parochial în înțelegere cu mine

Ioan Stefanovici m. p.
comisariu cons.